

April 2018

Maya

Nyheter från föreningen
COLCHAJ NAC LUUM

NYTT



Rapporter från Yalambojoch i Guatemala

Gamla riter väcks till liv igen i byn



RITER. En grupp kvinnor har tagit upp de gamla religiösa riterna, men gjort dem till sina egna.

Många i Yalambojoch har växt upp med kristendomen som en självklarhet. Men i bakgrunden finns ändå den gamla mayatron och vissa familjer reser fortfarande till de heliga platserna för att delta i riter.

En ny grupp spirituella är unga kvinnor som ser de gamla riterna och traditionerna som ett sätt att hela sig och komma över erfarenheter av våld och sexuella övergrepp. Brenda Lucía Méndez Pérez berättar i det här numret av MayaNytt om hur hon hittade hem i den gamla livs-åskådningen.

Hon var tidigare språklärare på högskolebarnen i Yalambojoch, men fortsätter att engagera sig för ungdomarna. Sid 3



UTFLYKT. Förskolebarnen på väg till idrottsplatsen.

Barnen blir tvåspråkiga

På förskolan Regnbågen i Yalambojoch tränas barnen till tvåspråkighet. Pedagogerna vill ge barnen en komplett kunskap i modermålet chuj, men lär samtidigt ut spanskan, som är oundgänglig för att studera vidare, jobba utanför byn och knyta kontakter. Sid 7

Innehåll

▲ Ledare	Sid 2
▲ Arkeologer granskar pyramiderna	4–5
▲ Mammor engagerade i undervisningen	6
▲ Nytt stöd till textilgrupperna	8–9
▲ Lockar unga till läsning	10
▲ Posten krånglar fortfarande	11
▲ Ekonomi och funktionärer	12

Upprättelse för Yalambojochs historia

Under inbördeskriget i Guatemala slaktades och fördrevs tiotusentals mayaindianer. Massakrerna i Yalambojoch och grannbyn San Francisco är väldokumenterade.

Våra svenska besökare vet också att utbildningscentret Niwan Nha har byggts på en kulle där det fram till 1984 fanns mayaruiner, som förstördes av regeringsarmén då en militärbas byggdes på platsen. En annan pyramid i byns centrum revs av soldater som använde stenarna till skyttevärn. Tyvärr har byborna fortsatt förstöra ruiner även på senare år. Stenarna används till husgrunder. Sorgligt!

ARKEOLOGER TILL BYN

Allt fler i byn inser dock värdet i att bevara och vårda historien. Jag är mycket glad för att byrådet i Yalambojoch i februari gav klartecken till att ett arkeologiskt team, lett av Ulrich Wölfel från universitetet i Bonn, kan dokumentera och gräva ut pyramider och andra anläggningar i byn.

PLANER PÅ MUSEUM

En tanke är att upphittade föremål kan visas i ett litet museum i byn. En grundplåt blir samlingen av obsidian-pilspetsar, yxor och keramik som hittades under byggandet av utbildningscentret Niwan Nha.

Arkeologen Ulrich Wölfel har lovat att skriva en artikel till höstens MayaNytt om utgrävningarna. Redan nu ser han spännande avvikelser. Alla hittills undersökta pyramider i trakten är samtida med vikingatiden. Men det verkar som om Unin Witz-pyramiden i Yalambojoch är långt senare, från tolvhundratalet, vilket tyder på en långvarig kulturell blomstring i trakten.

ÖKAT TURISM I BYN

Turismen ökar kraftigt i trakten. Byrådet i Yalambojoch tar entré för besök vid djungelsjön Yolnajab. På tre år har intäkterna ökat från cirka tiotusen kronor per år till femtiotusen. Plus förstås vad guiderna i byn tjänar. Turismen gynnar samfälligheten som investerar överskottet i vägunderhåll.

I MayaNytt mars 2017 berättade jag om möjliga stödet från tyska utvecklingsbanken Kreditanstalt für Wiederaufbau i samarbete med CONAP (naturskyddsmyndigheten i Guatemala). Styrelsen i lokala skogsförningen Awum Te har lagt ner mycket möda på denna ansökan och äntligen verkar projektet vara nära.



RUINER. Bollplanen och palatset i Quen Santo var sammanbyggda. För Mayaindianerna var bollspelet både sport, religion och politik. FOTO: PARCHA

NYTT SAMARBETSAVTAL

Enligt planen ska Pascual, ordförande i skogsförningen, underteckna samarbetsavtalet med CONAP nu i april. Större delen av stödet från Tyskland på cirka 1,3 miljoner kronor ska gå till ett projekt för dricksvatten (med möjlighet för bevattning av grönsaksland i byn också). Men det blir också upprustning av plantskolan och förbättringar inom naturskyddsområdet på San Francisco-marken som vår förening köpte till Yalambojoch 1998.



PER BYLUND ANDERSEN, KOORDINÄTOR

Det här är MayaNytt

MayaNytt är medlemstidningen för föreningen Colchaj Nac Luum, som sedan 1982 arbetar med före detta flyktingar från inbördeskriget i Guatemala. Biståndsarbetet startade när förenings nuvarande koordinatör Per Bylund Andersen på resa i Mexiko träffade flyktingar från byn Yalambojoch i nordvästra Guatemala.

Många bybor har nu återvänt, och CNL driver i dag bland

annat förskola, högstadium, fadderverksamhet och skogsverksamhet i byn.

Colchaj Nac Luum betyder Jord och frihet på chuj, det Mayaspråk som talas i Yalambojoch.

Cirka två gånger per år ges MayaNytt ut. Vi förmedlar nyheter från Guatemala i allmänhet och Yalambojoch i synnerhet.



SPIRITUELL. Brenda Lucía Méndez Pérez har funnit sin egen väg till mayafolkens uråldriga världsåskådning.



LÄKNING. Genom ceremonier och riter har en grupp kvinnor hittat sätt att komma vidare från våld och sexuella övergrepp.



RITER. Fortfarande ägnar sig en del äldre åt den uråldriga andligheten. Men religionen har också fått ett uppsving bland kvinnogrupper.

Världen enligt mayafolken

Som på många håll i världen har kristendomen i Guatemala ersatt de gamla religionerna. Men än praktiseras de gamlas riter. Här beskriver Brenda Lucía Méndez Pérez, före detta språklärare i Yalambojoch, sin egen väg till mayakulturens världsåskådning, kosmologin.

Världsvisionen för oss, mayafolken, är sambandet mellan människan, naturen, livet, tiden och gudomligheten. Sättet att se naturen och världssalltet. Denna världsbild innefattar allt som existerar i universum, vilket innebär att inget sker av en slump utan att allt finns där det ska finnas. Kosmologin är också ett sätt att observera och tolka världen, och det är vårt sätt att visa respekt och kärlek till allt som existerar.

FÅ ÄR SPIRITUELLA

I dagens samhälle är det inte alla som vär-

desätter kosmologin, bland annat beroende på kristendomens inflytande, och få mayabarn praktiserar idag spiritualismen i vår världsbild.

Jag föddes, växte upp och lever i en av alla dessa byar där bara några äldre personer fortfarande praktiserar andligheten. Min familj är katolsk och jag började själv att integrera kosmologin i mitt liv efter att ha stött på ett kvinnokollektiv med personer från olika mayafolk och även mestiser, som praktiserade kosmologin som ett sätt att läka.

RITER OCH BASTUBAD

Dessa kvinnor läkte sårerna de fått i sina kroppar och själar som ett resultat av misshandel och sexuellt våld. De gör ceremonier, reningsriter med växter, bastubad och utför massage för att förvandla sin smärta till glädje.

Tack vare dem håller jag också på att läka mig själv och andra kvinnor som jag ar-



NATUREN. Mayakulturernas kosmologin är ett sätt att se på naturen och världssalltet.

betar med. Det är så jag har välkomnat gamla tiders andlighet i mitt liv.

Text och foto:
BRENDA LUCÍA MÉNDEZ PÉREZ



RUINER. I närheten av Yalambojoch finns flertalet gamla pyramider och andra fornlämningar.



HITTADE FÖREMÅL. Arkeologen Ulrich Wolfel med assistenten Julian och läraren Anas son Adrian tittar på de föremål som hittats av befolkningen i Yalambojoch genom åren.



FORNMINNE. Trappa med balustrader ovanpå palatset i Quen Santo.



FYND. Quen Santo är känt för sina små skulpturer i kalksten. Dessa tros föreställa avlidna förfäder.



HYLLNING. Att visa vördnad för sina anfäder var viktigt i mayakulturen.



HELIGT. Byggnad inuti en av grotterna i Quen Santo.

Yalambojoch före spanjorernas intåg

En grupp tyska arkeologer har intresserat sig för de fornlämningar som finns i Yalambojoch med omejd. Efter att ha fått byns godkännande kommer forskarna att bo och arbeta i byn i en månad. Här berättar arkeologen Ulrich Wolfel om gruppens arbete.

Byn Yalambojoch ligger i den arkeologiska zonen som kallas Chaculáregionen. Dess position i gränslandet mellan Mayarikets lågland och högland gör området viktigt för att förstå kommunikationen och utbytet mellan dessa två delar av Mayariket.

De första som undersökte denna region, år 1896, var den tyske forskaren Eduard Seler, som anses vara en av grundarna av Mesoamerikanska studier. Sedan dess har arkeologer då och då intresserat sig för regionen, som Carlos Navarrete på 70-talet och James Brady i mitten av 2000-talet.

Sedan 2013 har vårt projekt Proyecto Arqueológico de la Región de Chaculá (PARCHA) genomfört fyra fältstudier.

Rekognoceringarna har lett till att

många arkeologiska platser har återupptäckts, däribland de som Seler undersökte. Kartläggningar och utgrävningar har vi hittills främst förlagt till Chaculá och Quen Santo.

BYNS TILLÅTELSE

Vad gäller kronologin har vi kommit fram till att platserna användes främst år 600-900 efter Kristus, senare delen av det som brukar kallas den klassiska perioden. Ett undantag är en samling begravningsurnor som upptäcktes av Sergio Garza och James Brady i mitten av 2000-talet. Dessa har daterats av PARCHA till 1250-1524 år efter Kristus, den efterklassiska perioden.

Under våra fältstudier år 2016 i Quen Santo har projektet besökt av Sebastian Alonso, som då var ordförande i Yalambojochs turistkommitté. Vi bad då om tillåtelse att bedriva arkeologisk verksamhet på platser nära Yalambojoch för att finna information om byns historia.

Sådan information vore värdefull, inte bara för att skapa en bättre upplevelse för turister som besöker platserna, utan

också för att stärka ursprungsbefolkningens identifikation med sina rötter. Byrådet i Yalambojoch har nu gett oss sin tillåtelse att arbeta i Yalambojoch. I cirka en månad kommer vi bo och arbeta i byn.

FAKTA

Mayakulturens kollaps

Det blomstrande mayariket kollapsade förmodligen långsamt. Det finns många teorier om varför:

- Torra ledde till svält.
- Politiska och strukturella problem ledde till inbördes stridigheter.
- Missväxt och sjukdomar.
- Brist på trädfön runt år 1200 ledde till minskat antal träd och därmed erosion och minskad bördighet.
- En omfattande klimatkatastrof i Peru runt år 600 (ett El Niño-fenomen) minskade vattentillgången i mayaområdet.
- Folkets insikt om att rikets ledare inte var gudar ledde till uppror.

PLATÅ PÅ ETT BERG

Under fältstudierna runt Yalambojoch 2014 koncentrerade vi oss på en speciell plats kallad Unin Witz, som av arkitektur och placering att döma har förlagts till den efterklassiska perioden. Ungefär halvvägs upp på det lilla berget Unin Witz finns en platå där det finns två torg omgivna av byggnader. En huvudbyggnad, möjligen ett tempel, ligger på södra sidan av det norra torget. Dess huvudsakliga arkitektur, en dubbel trappa delad av en balustrad, förknippas ofta med den efterklassiska perioden i Mayarikets högland.

Liknande arkitektur kan observeras på de efterklassiska platserna K'atepan och Ti' Atz'am, som båda ligger runt San Mateo Ixtatán, chujfolkets största stad. Unin Witz topp har en byggnad med två trappor som vätter mot dagens by.

FYND AV BOLLPLAN

Själva Yalambojoch är byggt ovanpå ruiner från en stor boplatz som troligen kan dateras till 900-1250 eKr. Planerade utgrävningar 2018 kan mycket väl visa att platsen använts under längre tid än så. På

platsen finns en bollplan och en 6-8 meter hög pyramid som tyvärr har förstörts på senare år.

PYRAMID VID LAGUNEN

Norr om Yalambojoch ligger Laguna Yolnahab, en av byns största turistattraktioner. Två arkeologiska platser har upptäckts på och vid de berg som omger denna sjö. FYND av keramikskärvor av Carlos Navarrete på 70-talet tyder på en tidig efterklassisk användning av dessa platser. Vid Yib'an Kolan Xak finns en sex meter hög pyramid med utsikt över lagunen.

RIKT KULTURARV

Vi hoppas att PARCHA:s fältstudier 2018 kommer att leda till nya vetenskapliga resultat när det gäller Yalambojochs arkeologi, och att byinvånarna kommer att få en glimt av deras förflutna och hjälp att hitta sätt att uppskatta och skydda sitt rika kulturarv.

Text och foto:

ULRICH WÖLFEL, BONNS UNIVERSITET, TYSKLAND



HJÄLPER TILL. Mammorna Isabel och Apolonia rensar ogräs vid centret Niwan Nha.



PEDAGOG. Isabel Santizo Domingo arbetar naturligtvis främst med barnen, men tycker också att det är viktigt med ett bra samarbete med föräldrarna.

Mammorna engagerade i barnens undervisning

Att ha sitt barn på förskola i Yalambojoch kräver ett större engagemang än vad många svenska förskolor kräver av föräldrarna. Mammorna hjälper till med allt ifrån ogrärensning till storstädning, berättar förskolläraren Isabel Santizo Domingo.

De första stegen i ett barns utbildning börjar i hemmet, särskilt genom mammorna. Det är en utbildning som inte alltid är uttalad, utan det handlar om att lära sig värderingar, principer och sysslor i vardagslivet. När eleverna sedan börjar förskolan träffar de också andra barn och skaffar sig nya erfarenheter.

För att undervisningen ska ha god kvalitet är det viktigt att papporna och mammorna engagerar sig i barnens läroprocess och att de ser till att undervisningen kan tillämpas både i nuet och i barnens framtid.

Föräldrarna bör tillbringa tid med sina barn, kommunicera mycket med dem och lära barnen disciplin och respekt.

MÖTEN OCH TRÄDGÅRDSARBETE

Här på Regnbågens förskola är det viktigt med aktivt deltagande av mammorna, på möten och i det praktiska arbete som ibland krävs. I år har vi 51 mammor och alla ska de göra en arbetsinsats under året, exempelvis trädgårdsarbete på skolgården och storstädning i slutet av varje läsår. Anledningen till detta är att förskolan och kulturcentret ska skötas och att barnen ska ha en god hälsa.

Varje år håller vi tre eller fler föräldra-

möten, beroende på hur arbetet i skolan fungerar. På varje möte får mammorna veta hur läroprocessen går och om det har uppstått några problem bland barnen.

PAPPOR DELTAR INTE

Men än så länge har barnens pappor inte deltagit i barnens skolgång. Papporna har



LÄRARE. Isabel Santizo Domingo.

bjudits in, men kommer tyvärr inte. Förra året hade vi Öppet hus i hela centret Niwan Nha. Vi bjöd in alla i byn och till papporna som har barn i skolan skickade vi en särskild inbjudan, men tråkigt nog dök bara 4 av 31 pappor upp.

Många av papporna går ut på fälten och jobbar med att odla familjens kaffe, majs och bönor. Det kan vara ett av skälen till att de inte deltar, men för papporna kommer det alltid att finnas ett utrymme här, eftersom det är viktigt att de också deltar för att deras barns utbildning ska bli så bra som möjligt.

Text: **ISABEL SANTIZO DOMINGO**

Foto: **PER BYLUND ANDERSEN**



SAGORUMMET. Barnen har det mysigt i Regnbågens sagorum.

Här lär sig barnen två språk från början

På Regnbågens förskola erbjuder personalen en tvåspråkig undervisning. De börjar med modersmålet för att sedan smyga in mer och mer spanska, berättar förskolläraren Aracely Domingo Lucas.



PEDAGOG. Aracely Domingo Lucas.

Majoriteten av befolkningen i vår by Yalambojoch pratar språket chuj. Men det är nödvändigt att också lära sig spanska, Guatemalas officiella språk, för att kunna ha kontakter med andra, få ett jobb och göra affärer.

Under skolveckan har barnen fyra språklektioner. Två för att lära sig modersmålet chuj och två för att lära sig spanska.

VIKTIGT FÖR KULTUREN

Det är viktigt att lära sig chuj ordentligt, eftersom språket är grunden i vår kultur och för att barnen ska kunna uttrycka sig fritt på sitt språk, känna tillhörighet med en viss grupp och för att de ska kunna känna sig stolta över att de pratar chuj.

Ett av förskolans mål är också att barnen ska lära sig kommunicera på spanska vid fyra-fem års ålder, vilket är en fördelaktig ålder att lära sig språk. I början brukar de ha svårt att prata spanska, men efter några månader börjar de förstå mer och orden kommer mer flytande.

TALAR BÅDA SPRÅKEN

När barnen börjar i förskolan kommer en del av eleverna med kunskaper hemifrån, beroende på hur de kommunicerar i deras hem. Andra kommer utan att kunna ett enda ord spanska. Många föräldrar säger att det är ett tungt vägande skäl att skicka sina barn till förskolan, just att de lär sig spanska där.

Vi som lärare håller våra lektioner tvåspråkigt. Vi tar informationen först på chuj för att eleverna ska förstå det vi vill lära ut, och sedan på spanska för att de ska lära känna och ta till sig det språket.

VILL PRATA MED BESÖKARE

Vi brukar börja med att lära ut hälsningsfraser och artighetsfraser på spanska, vilka de börjar använda under det första året, liksom barnsånger. Barnen blir också motiverade av att kunna prata med besökare och personal som inte pratar chuj.

På det här sättet ger vi barnen en trygghet att kunna kommunicera på vilket språk de vill med oss här på förskolan. Och vi känner oss trygga med att vi gör en skillnad för barnens fortsatta studier.

Text: **ARACELY DOMINGO LUCAS**

Foto: **PER BYLUND ANDERSEN**



STUDIER. De allra flesta föräldrar väljer att ha sina barn på Regnbågens förskolan, och ett av de tyngsta skälen är att barnen tidigt ska lära sig spanska.



LEK. På förskolan i Yalambojoch varvas lek med undervisning på de två språken.



SAMMA BUDSKAP. Barnen hälsas välkomna till förskolan på både spanska och chuj.



HJÄLPER TILL. Fritidstjejerna tar också ansvar för skötseln av kulturcentret ibland. Här rensar de ogräs mellan betongplattorna på torget.



EN AV DE YNGSTA. Maria Aracely broderar en tortilladuk.



VILA. Yolanda, Delma Marely och vilas ut under ogrärensningen.



ROLIGT PÅ FRITIDS. Guadelupe, Marleny och Angelina broderar dukar som används för att förvara majstortillas i.



PAUS. De yngsta textiltjejerna dricker välling på rasten.

Kvinnorna för kulturen vidare

Tre förmiddagar i veckan broderar kvinnorna på sina folkdräkter, den värmande ponchon Nip. Ett välkommet avbrott från hemarbetet. Gruppens ledare Juana Jorge Domingo berättar om verksamheten, som nu får stöd – från Jämtland.

Systugan i kulturcentret Niwan Nha har funnits sedan 2002, och har kunnat hållas igång tack vare den svenska föreningen Colchaj Nac Luum. Den kom till med syftet att bevara chujbyns kultur främst genom sömnadskurser och genom att hålla liv i traditionen att bära den kvinnliga folkdräkten.

Med tiden har detta visat sig vara det

bästa sättet för byns kvinnor och tjejer att utbilda sig och bevara sin kultur. Fram till i dag har 13 kvinnogrupper lyckats sy klart sina huipiles (folkdräkter).

Vi vill ge kvinnor och tjejer möjlighet att fortsätta sy inom ramen för sin kultur men också få dem att växa som personer genom diskussioner om jämställdhet och kvinnors deltagande i samhället.

VILL UTVECKLAS

Vi vill vara en verksamhet som anses vara ett textilcenter med professionella kunskaper, som kan erbjuda tjänster där vi kan hjälpa till att bevara chujkulturen genom att skapa folkdräkter och genom att ha de praktiska sömnadskunskaperna.

BRODERAD PONCHO

Med kvinnogrupperna jobbar vi med att brodera hupilen, den för kulturen mycket typiska poncholiknande blusen. På chuj kallas den nip. Varje kvinna har att göra 6-12 månader för att färdigställa sin huipil, som består av bomullsväv som helt täcks av stygn med plattsöm i starka färger. Tiden varierar med tidigare kunskaper och om kvinnorna har möjlighet att komma varje arbetsdag. Just nu är det 13 kvinnor som arbetar från klockan 8 till 12, tisdag till torsdag varje vecka.

De yngre tjejerna har textilkurser på eftermiddagarna, eftersom de går i skolan på förmiddagarna. Just nu deltar 30 tjejer, tisdag till fredag. Tjejerna lär sig sömnad, bro-

dyr, virkning och smykestillverkning. Ibland har också pojkar deltagit.

HÖGTIDER FIRAS

Förutom det rent textila arbetet innebär deltagandet en möjlighet att göra andra saker utanför de vardagliga sysslorna, som att göra utflykter och att tillsammans fira högtider som jul, mors dag och alla hjärtans dag.

Vi i systugan är också aktiva i det som händer i centret Niwan Nha och vi samarbetar både med ungdomarna i högstadiet och med de små barnen i förskolan.

Text: **JUANA JORGE DOMINGO**
Foto: **PER BYLUND ANDERSEN**



BRODERAR. Maria Bautista Domingo och Patricia Perez Garcia broderar sina Nip, ett arbete som kan ta mellan ett halvår och ett år.

Engagerad fritidsledare

En av de som arbetat längst för byns projekt är Juana Jorge Domingo, ledare för kvinnogrupperna. Här berättar hon om sitt liv och arbete.

Mina föräldrar flydde regeringssoldaternas massakrer i juli 1982 och jag föddes i det mexikanska flyktinglägret Cuauhtemoc 2 januari 1985. Vi var mycket fattiga och med mina äldre syskon började jag arbeta i kaffeplantagerna som åttaåring. Eftersom min familj sedan återvände till Yalambojoch blev det bara fyra år i skolan och även under de åren fick jag ofta stanna hemma från skolan för att jobba.

Niwan Nha. Först fick jag städa gästrummen, men hösten 2004 fick jag möjlighet att börja jobba som fritidsledare. Då högstadieskolan startades 2006 kunde jag plugga klart mellanstadiet. Sedan fortsatte jag med högstadiet och i november förra året blev jag klar med min gymnasieutbildning. Samtidigt har jag arbetat deltid som fritidsledare. Jag deltar nu i de fristående kurserna som San Carlos-universitetet anordnar i Yalambojoch. Som vuxen har jag rest runt i Guatemala och även två gånger besökt Nicaragua, inbjuden tillsammans med svenska lärare i projektet Globala Skolan.

och tycker att det är viktigt. Ibland bryr sig inte föräldrarna så mycket om sina barns utveckling, och det är långt kvar tills flickorna har lika rättigheter som pojkarna. Genom mitt arbete försöker jag stimulera flickornas självkänsla och glädja dem genom lärande. Samtidigt är det viktigt att kämpa för vår folkdräkt. Jag hoppas bidra till bevarandet av plagget "Nip" och att de unga kvinnorna som nu deltar i kurserna i framtiden lär sina barn att brodera mönstren. Avslutningsvis vill jag tacka Gud och de som hjälper i Sverige för möjligheten att kunna arbeta i den underbara verksamheten i utbildningscentret Niwan Nha.

JUANA JORGE DOMINGO



LEDARE. Juana Jorge Domingo har jobbat många år som fritidsledare och lärt känna de flesta av byns tjejer och kvinnor.

NY CHANS ATT PLUGGA

År 2003 började jag arbeta i centret

STÄRKER TJEJERNA

Jag älskar mitt arbete som fritidsledare

JIDCA stödjer Nip-kurs 2018

Föreningen JIDCA, Jämtland International Development Collaboration Agency, eller Jämtlandsgrupp för internationellt samarbete, har valt att stötta verksamheten i centret med inriktning på unga kvinnor.

JIDCA är en ideell och obunden förening som funnits sedan 1984 och har sitt säte i Östersund, som har medlemmar runt om i Sverige. Alla insamlade medel går oavkortat till JIDCAs projekt.

JIDCA ARBETAR MED:

- stöd till byutvecklingsprojekt främst med inriktning på kvinnor och barn.
- fadderprojekt där vi stöttar familjer

så att de kan skapa en egen försörjning.

- kontakter från människa till människa genom vänskapsband mellan olika kulturer.
- solidarisk handel.

I föl stöttade JIDCA bland annat uppbyggnad av en skola i Honduras och har även stöttat en kvinnogrupp, Nueva Estrella, i västra Guatemalas högländsområde, med att få igång ett företag. JIDCA ser även över möjligheten att erbjuda sina medlemmar att besöka Yalambojoch och centret då flera har kompetens inom vård och skola.

SARA WALLENTIN



LÄR OM LITTERATUR. Många av de yngre eleverna i högstadieskolan har aldrig läst en hel bok. Men läraren Ana Mateo Pérez vill väcka ungdomarnas intresse för litteratur.

Vill skapa läsvana bland byns ungdomar

En av de första verksamheterna föreningen CNL startade i Guatemala var ett bibliotek, som genom åren har fått många donationer. Läraren Ana Mateo Pérez berättar här om litteraturkursen som hon håller för högstadieeleverna i Yalambojoch.

Jag började med att registrera några av de böcker som vi har fått som donationer från Sverige eller olika organisationer här i Guatemala. Det var nödvändigt för att aktualisera och hålla den ordning som krävdes innan eleverna kom igång med sina aktiviteter.

Ungdomarna fick sedan jobba med frågor som "Vad är ett bibliotek?" och vi definierade tillsammans några förhållningsregler för att använda biblioteket och böckerna. Vi enades bland annat om att ha rena händer, inte äta i biblioteket, vara tysta och att be om ordet om man har någon åsikt eller fråga att dela med sig av.

FÅ LÄSER BÖCKER

Jag frågade också eleverna hur många böcker de läst i sina liv. I den yngsta gruppen hade en elev läst två sagoböcker, medan övriga inte hade läst någon bok alls. I den äldre gruppen hade alla i gruppen läst åtminstone en bok vardera.

Vi började därför med sagor för barn för att börja med något enkelt som skulle vara lätt att förstå. Eleverna fick sedan göra en resumé av boken för att vi skulle kunna avgöra nivån av läsförståelse.

LÄR SIN HISTORIA

Med tiden hoppas vi att ungdomarna också kommer intressera sig för böcker som Pumans dotter av Monika Zak, eftersom det är ett sätt att lära känna och tala om inbördeskriget i Guatemala. Det skulle också kunna leda till en större medvetenhet för att undvika våld som lösning på problem i och utanför hemmet.

Man skulle också kunna jobba med litteratur av guatemalanska författare för att eleverna ska kunna upptäcka de vanliga litterära stilgreppen, vilket också ger ett extra stöd till spanskstudierna.

Som ansvarig för biblioteket tycker jag att det är nödvändigt att skapa rum för dessa ungdomar för att de ska kunna skapa sig läsvana och läsförståelse och att de lär sig mer om vad som händer på andra platser än deras egen by. Litteraturen innebär ju också underhållning och ett sätt att komma andra elever närmare.

LÄSER HEMMA

En av studenterna som ibland läser hemma är 20-åriga Angelina Páiz García, som är tillbaka på skolan efter fem års studieuppehåll av hälsoskäl.

– Jag gillar att läsa sånt som handlar om andlighet, historia och även böcker med mycket komik.

Vilken är den senaste boken du läst?

– Pumans dotter läste jag ut och så har jag läst delar av andra böcker nyligen.

Läser dina föräldrar hemma?

– Ja, min mamma läser bibeln, som en



SAMTAL. Läraren Ana Mateo Pérez samtalar med Angelina Páiz García om böcker och läsning.

del av vår religion. Det gjorde min pappa också, men nu vet jag inte, för han har just åkt för att arbeta i USA.

Finns det andra böcker vid sidan av bibeln som ni läser inom er religion?

– Ja, det finns några andra som också har sitt ursprung i bibeln men som handlar om mer vardagliga frågor.

GILLAR MUSIK

Angelina är glad att ha möjlighet att plugga igen och hon kan tänka sig att komma till biblioteket ibland även utanför skoltid.

– Jag vill lära mig saker och kanske kunna plugga vidare efter högstadiet, gärna något som har att göra med musik, för det är det jag tycker mest om.

Text: ANA MATEO PÉREZ

Foto: PER BYLUND ANDERSEN

Ännu ingen postgång till Guatemala



ÅTER STATLIG. Efter en misslyckad privatisering har Guatemala återförstatligat postväsendet i landet. Men än saknas resurser.

I förra MayaNytt berättade jag att postkontoret i Huehuetenango åter är öppet. Föreståndaren trodde i juli 2017 att postgången skulle normaliseras i januari. Eftersom kontoret ligger centralt i staden Huehuetenango brukar jag slinka in för att höra nytt från den trevliga föreståndaren.

Det verkar som om den återförstatligade postmyndigheten nu är klar med att fastställa rutiner och tillvägagångssätt för hur verksamheten ska fungera. Men Posten har ännu ingen budget för att köpa fordon, anställa chaufförer och

brevbärare. Så föreståndaren gissar att postgången kanske kommer igång mot slutet av året.

Ett par säckar med gammal post (från 2016) hade dock levererats från Huvudpostkontoret i Guatemala City. Så det kanske finns en chans att fadderpaket som sänts från Sverige då dyker upp... Testpaketet, som vår ordförande Torsten Jansson sände i augusti förra året kom tillbaka till Enköping i december, så helt ineffektiv är inte Posten i Guatemala.

Text och foto

PER BYLUND ANDERSEN



Lyckad vintermarknad på Kastanjen

Nära Mälaren i Slagsta (Norra Botkyrka) ligger Freinetskolans Kastanjen, en icke vinstdrivande förskola och skola. Traditionen trogen arrangerade skolan en vintermarknad i december.

Eleverna har i verkstäder tillverkat ljuskorationer, kylskåpsmagneter, läppcerat och andra alster. Ett lyckohjul, där vinsterna var choklad, gav bidrag till fritidshemmet La Textilería i Yalambojoch.

Överskottet på vintermarknaden blev 8200 kronor, öronmärkta till La Textilería. Vilket betyder ungefär två månaders drift. Med stödet från Kastanjen kunde vi reparera våra två symaskiner, köpa in garn och tyger samt betala lönen till fritidsledaren Juana. Just nu har Juana 35 flickor och en pojke i fritidsgruppen på eftermiddagen samt 14 nya deltagare i Nip-kursen på förmiddagar.

Text och foto

PER BYLUND ANDERSEN

Kallelse till årsmöte

Dags igen att samlas i den gamla trävillan på Sommarro, en halvmil söder om Enköping.

Det blir nionde året vår förening Colchaj Nac Luum har sitt årsmöte i denna vackra miljö invid Mälaren, strax intill Bredsandsbadet.

Välkomna söndagen 13 maj klockan 12.00!

Anmäl dig till föreningens ordförande Torsten Jansson, så vi vet hur mycket mat vi ska laga.

Torsten når ni på 070-405 71 78 och 0171-214 26, eller på hans mejl: torsten_jansson@hotmail.com

Ni som behöver hjälp att hitta till Sommarro eller som behöver skjuts från Enköpings Resecentrum kan också ringa Torsten, som tar hand om er.

Väl mött på Sommarro!

Posttidning B

Returadress:
CNL/Jan Angner
Alkärrsgatan 24
603 80 Norrköping

EKONOMIN

Redovisning för helåret 2017 (tkr)

	Budget 2017	Utfall 2017
IN		
Medlavg.....	12 000	17 000
Fadderbidrag.....	100 000	71 000
Bidrag skolor.....	140 000	209 000
Bidrag övriga.....	200 000	286 000
Försäljning.....		
Övr intäkter.....		2 000
	452 000	585 000
UT		
Löner.....	144 000	144 000
Lokalkostn.....	0	
Avskrivn.....		
Adm.....	3 000	12 000
Informationskostn.....	20 000	52 000
Volontärskostn.....	20 000	35 000
Mex bistånd.....	0	
Guatemala bistånd.....	251 000	317 000
Gua bistånd, betalas i Sverige.....		
	438 000	560 000
Periodens överskott:	14 000	25 000

Styrelse och funktionärer 2018

ORDFÖRANDE:

TORSTEN JANSSON

Västerviksgatan 14, 745 62 Enköping

Tel: 0171-214 26, mobil: 070-405 71 78,

torsten_jansson@hotmail.com

KASSÖR:

JAN ÅNGNER

Alkärrsgatan 24, 603 80 Norrköping

Mobil: 076-846 55 70, janl@angner.se

LEDAMÖTER:

MALIN LINNÉ (Fadderansvarig)

Vantörsvägen 245, 129 55 Hägersten

Tel: 073-971 76 63, malin.linne@hotmail.com

ANNA CALO

Lindholm-Östra Flygeln, 635 04 Eskilstuna

Mobil: 076-885 32 27, anna.calo@live.se

BJÖRN ENGBERG

Fabriksgatan 3 745 32 ENKÖPING

Mobil: 070-320 65 96, perubjorn@hotmail.com

SEKRETERARE:

EVA HOLM

Alkärrsgatan 24, 603 80 Norrköping

Mobil: 070-914 68 97, eva.holm@angner.se

SUPPLEANT:

ULLA ÅMAND

Lindhem, 504 92 Hedared

Mobil: 070- 231 42 92, uamand@yahoo.se

KRISTINA SZEMLER

Hagvägen 5, 616 90 Åby

Mobil: 0736-19 13 25,

k_szemler@hotmail.com

REVISORER:

SIV EKLUND

Fannagatan 37D, 749 41 ENKÖPING

Mobil: 073-061 97 16, sivaneklund@gmail.com

JANOS SZEMLER

Hagvägen 5, 616 90 Åby

Tel: 011-646 00, mobil 073-412 62 28,

j.szemler@telia.com

KOORDINÄTOR:

PER BYLUND ANDERSEN

Apartado postal #4, Huehuetenango,

Guatemala,

per@cnl.nu

MAYANYTT:

ELIN PETTERSSON (Redaktör)

Långg 29, 514 92 Uddebo Mobil: 073-991 69 38,

elinpetter@hotmail.com



**STÖD VÅRT
ARBETE I
GUATEMALA
Plusgiro
22 30 51 - 4**

**Besök oss på
www.cnl.nu**